

Regeringens proposition

2001/02:169

Ändringar i lagen om beredskapslagring av olja och kol

Prop.
2001/02:169

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 mars 2002

Göran Persson

Björn Rosengren
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Enligt förslaget utvidgas möjligheten för tillsynsmyndigheten att medge att lagringsskyldighet fullgörs genom uppdrag åt annan att ombesörja lagringen. Uppdrag att hålla lagringsbränslen kan generellt lämnas till andra lagringsskyldiga eller till företag som bedriver oljelagringsverksamhet. En förutsättning är dock att även lagerhållaren fått tillsynsmyndighetens särskilda godkännande. Den som driver oljeraffinaderi kan få tillstånd att fullgöra lagringsuppdrag genom att lagra råolja och halvfabrikat i stället för lagringsbränslen.

Vidare föreslås att beredskapslagring av gasol skall upphöra.

Lagändringen avseende gasollagring föreslås träda i kraft den 1 juli 2002 och övriga lagändringar den 1 januari 2003.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	11
4	Allmänt om beredskapslagring av olja och kol	11
5	Lagring genom uppdrag åt annan	14
5.1	Uppdrag åt annan att ombesörja lagring	14
5.2	Lagring för annans räkning	17
5.3	Tillsynsfrågor m.m.	18
6	Tvångslagring av gasol upphör.....	21
7	Ikraftträdande.....	22
8	Författningskommentar.....	23
Bilaga 1	Sammanfattning av Statens energimyndighets rapport ”Översyn av beredskapslagstiftningen inom oljeområdet” (endast de delar som avser lagring)	28
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	29
Bilaga 3	Sammanställning av remissyttranden över Statens energi- myndighets rapport ”Översyn av beredskapslagstiftningen inom oljeområdet” (de delar som avser lagring) och Närings- departementets promemoria ”Förslag till ändringar av lagen (1984:1049) om beredskapslagringolja och kol”.....	35
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	37
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	43
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002.....	44

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2001/02:169

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol

dels att 5–7, 11, 12, 18 a, 22–24, 27, 30, 31, 33 och 37 §§ samt rubriken närmast före 22 § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 33 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

5 §

Beredskapslagringen skall omfatta följande bränslen (lagringsbränslen).

KN-nr	Varuslag
1. 2701 2702 2704	Kolbränslen
2. 2710 00 27 2710 00 29 2710 00 32 2710 00 34 2710 00 36	Motorbensin
3. 2710 00 51 2710 00 55	Flygfotogen och annan fotogen
4. 2710 00 69	Dieselbrännolja och eldningsolja 1
5. 2710 00 74 – 2710 00 78	Övriga eldningsoljor
6. 2711 12 11 – 2711 12 98 2711 13 10 – 2711 13 98	<i>Gasol</i>

5 §¹

Beredskapslagringen skall omfatta följande bränslen (lagringsbränslen).

KN-nr	Varuslag
1. 2701 2702 2704	Kolbränslen
2. 2710 00 27 2710 00 29 2710 00 32 2710 00 34 2710 00 36	Motorbensin
3. 2710 00 51 2710 00 55	Flygfoto­gen och annan foto­gen
4. 2710 00 69	Dieselbrännolja och eldningsolja 1
5. 2710 00 74 – 2710 00 78	Övriga eldningsoljor

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²

Denna lag tillämpas inte på

1. kol annat än såvitt avser lagringsskyldighet för värmeverk och kraftvärmeverk enligt 18 a §,

2. bränsle som utvinns inom landet eller som framställs ur råvara som har utvunnits inom landet,

3. bränsle som säljs för utförsel,

4. bränsle som förbrukas för drift av fartyg i utrikes trafik eller som införs i landet på annat transportmedel för detta transportmedels drift,

4. bränsle som förbrukas för drift av fartyg i utrikes trafik eller som införs i landet på annat transportmedel för detta transportmedels drift.

5. *gasol som används som råvara i petrokemisk industri.*

Att lagringsskyldigheten i vissa fall kan avse annat än lagringsbränsle framgår av 14 och 19–21 §§.

¹ Senaste lydelse 1995:921.

² Ändringen innebär att punkt 5 upphävs.

Skyldig att hålla beredskapslager av annat lagringsbränsle än kol under ett lagringsår är den som

1. till landet infört annat lagringsbränsle än kol och under basåret sålt eller förbrukat sådant bränsle,

2. drivit oljeraffinaderi inom landet och under basåret sålt annat lagringsbränsle än kol,

3. av lagringsskyldig som avses i 1 eller 2 köpt samt under basåret sålt

a) *minst 2 500 ton gasol eller*

b) *minst 50 000 kubikmeter*

andra lagringsbränslen än kol.

3. av lagringsskyldig som avses i 1 eller 2 köpt samt under basåret sålt

minst 50 000 kubikmeter andra lagringsbränslen än kol.

11 §⁴

Lagringsskyldigheten skall fullgöras med bränslen inom de varuslag som de lagringsskyldiga sålt eller förbrukat.

Lagringsskyldigheten skall fullgöras med varor som den lagringsskyldige äger. Den får inte fullgöras med varor som transiteras.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14, 22 och 23 §§.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 och 22 §§.

12 §⁵

Lagringsbränslen skall förvaras inom landet i lageranläggningar, som de lagringsskyldiga förfogar över, på ett från beredskaps- och kontrollsynpunkt tillfredsställande sätt.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 §.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 och 22 §§.

18 a §⁶

Den som vid basårets utgång innehar ett värmeverk får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket, om vid anläggningen under basåret förbrukats

1. minst 5 000 kubikmeter eldningsolja eller dieselbrännolja,

2. *minst 4 000 ton gasol,*

3. minst 8 000 ton kol,

2. minst 8 000 ton kol,

3. minst 5 miljoner kubikmeter naturgas eller

4. minst 5 miljoner kubikmeter naturgas eller

4. bränsle som anges i 1–3 motsvarande minst 5 000 kubikmeter olja.

5. bränsle som anges i 1–4 motsvarande minst 5 000 kubikmeter olja.

Vid beräkning av förbrukningen

Vid beräkning av förbrukningen

³ Senaste lydelse 1995:921.

⁴ Senaste lydelse 1995:921.

⁵ Senaste lydelse 1995:921.

⁶ Senaste lydelse 1995:921.

av bränslen enligt första stycket 5 skall 1 kubikmeter olja anses motsvara 0,8 ton *gasol*, 1,6 ton kol eller 1 000 kubikmeter naturgas.

Den som vid basårets utgång innehar ett kraftvärmeverk med en installerad elektrisk effekt av minst 5 megawatt får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket.

Lagringsskyldigheten enligt första och tredje stycket skall avse olja, *gasol* eller kolbränslen. Lagringsmängden bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med utgångspunkt i värmeverkets eller kraftvärmeverkets eget beredskapsbehov.

Lagring ombesörjd av annan lagringsskyldig

22 §⁷

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig, *som till landet inför lagringsbränsle och som säljer oljeprodukter, eller en lagringsskyldig, som driver oljeraffinaderi inom landet och som säljer oljeprodukter, utan tillstånd i varje särskilt fall* uppdrar åt en annan sådan lagringsskyldig att tillfälligt ombesörja lagring av oljeprodukter för hans räkning.

23 §

Om särskilda skäl föreligger, får tillsynsmyndigheten för visst fall medge att en lagringsskyldig uppdrar åt en annan lagringsskyldig att helt eller delvis ombesörja lagring för hans räkning.

av bränslen enligt första stycket 4 skall 1 kubikmeter olja anses motsvara 1,6 ton kol eller 1 000 kubikmeter naturgas.

Lagringsskyldigheten enligt första och tredje stycket skall avse olja eller kolbränslen. Lagringsmängden bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med utgångspunkt i värmeverkets eller kraftvärmeverkets eget beredskapsbehov.

Lagring ombesörjd av annan

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig uppdrar åt *den som fått medgivande enligt 23 §* att ombesörja lagring för hans räkning.

Ett medgivande får tidsbegränsas och skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig inom landet ombesörjer lagring av lagringsbränsle för en annan lagringsskyldigs räkning. Sådant medgivande får ges även till den som utan att vara lagringsskyldig bedriver oljelagringsverksamhet. För den som inom landet driver oljeraffinaderi får medgivandet innefatta att lagringen sker i form av råolja, andra råvaror för tillverkningen eller halvfabrikat.

Ett medgivande får tidsbegrän-

⁷ Senaste lydelse 1995:921.

sas och skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

24 §⁸

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge befrielse helt eller delvis från lagringsskyldigheten i visst fall, om den till vilken lagringspliktigt bränsle sålts under ett basår själv blivit lagringsskyldig för motsvarande kvantitet bränsle under lagringsåret, eller annars synnerliga skäl föranleder att skyldigheten inte behöver fullgöras vare sig genom egen lagring eller genom lagring *hos någon annan enligt 23 §.*

Ett medgivande får förenas med villkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge befrielse helt eller delvis från lagringsskyldigheten i visst fall, om den till vilken lagringspliktigt bränsle sålts under ett basår själv blivit lagringsskyldig för motsvarande kvantitet bränsle under lagringsåret, eller annars synnerliga skäl föranleder att skyldigheten inte behöver fullgöras vare sig genom egen lagring eller genom lagring *som uppdras åt någon annan enligt 22 §.*

27 §

Den som inte håller fastställt beredskapslager skall till staten erlägga särskild avgift (lagringsavgift).

Lagringsavgift skall erläggas även av den som utan medgivande enligt 22 eller 23 § uppdrar åt någon annan att ombesörja lagring eller som förvarar lagrade varor i strid mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 §.

Lagringsavgift skall erläggas även av den som utan medgivande enligt 22 § uppdrar åt någon annan att ombesörja lagring eller som förvarar lagrade varor i strid mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 §.

30 §

Den som är lagringsskyldig skall lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Den som är lagringsskyldig, *och den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 23 §,* skall lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Regeringen får meddela föreskrifter om fullgörandet av uppgiftsskyldigheten.

31 §

Den som har *importerat*, sålt eller förbrukat lagringsbränsle eller annan lagringspliktig vara skall, även i annat fall än som

Den som har *till landet infört*, sålt eller förbrukat lagringsbränsle eller annan lagringspliktig vara, *och den som ombesörjer lagring*

⁸ Senaste lydelse 1995:921.

avses i 30 §, på begäran lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om *importen*, försäljningen, förbrukningen och lagret som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

med stöd av medgivande enligt 23 §, skall, även i annat fall än som avses i 30 §, på begäran lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om införseln, försäljningen, förbrukningen och lagret som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

33 §

Underlåter en lagringsskyldig att

1. hålla beredskapslager av den omfattning eller på det sätt som åligger honom enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen,

2. iaktta villkor som avses i 14 eller 24 § eller

3. lämna deklaration enligt 16 § eller redovisning enligt 21 §, får tillsynsmyndigheten förelägga honom vid vite att fullgöra sina åligganden.

Tillsynsmyndigheten får också vid vite meddela föreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten enligt 30 eller 31 § skall fullgöras eller för att undersökning eller granskning enligt 32 § skall kunna utföras.

Tillsynsmyndigheten får också vid vite meddela en lagringsskyldig, och den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 23 §, föreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten enligt 30 eller 31 § skall fullgöras eller för att undersökning eller granskning enligt 32 § skall kunna utföras.

Vitesföreläggande skall delges. Ett utdömt vite får inte förvandlas till fängelse.

33 a §

Tillsynsmyndigheten får återkalla ett medgivande som lämnats enligt 22 eller 23 § om den som fått medgivandet i något väsentligt avseende inte iakttar villkor som ställts av myndigheten eller det annars finns synnerliga skäl.

37 §⁹

Tillsynsmyndighetens beslut i frågor som avses i 17, 29 och 33 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Tillsynsmyndighetens beslut i frågor som avses i 17, 29, 33 och 33 a §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I övrigt överklagas tillsynsmyndighetens beslut till regeringen.

⁹ Senaste lydelse 1995:921.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002 såvitt avser 5–7 och 18 a §§
samt i övrigt den 1 januari 2003.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen gav i regleringsbrevet för 1999 Statens energimyndighet i uppdrag att se över regelverket när det gäller oljeberedskapen och att lämna förslag till eventuella ändringar i detta. Översynen skulle särskilt beakta de senaste årens utveckling på området inom EU och det Internationella energioorganet IEA. Uppdraget redovisades den 14 november 2000 (dnr N2000/9195/ESB). Översynen publicerades även i myndighetens rapportserie (ER 23:2000).

Energimyndigheten lämnade flera förslag till förändringar av oljeberedskapen. I denna proposition behandlas endast de förslag som berör lagringen. En sammanfattning av Energimyndighetens förslag finns i *bilaga 1*.

De förslag som Energimyndigheten lämnat förutsätter ändringar i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol. En promemoria med förslag till sådana ändringar har upprättats inom Näringsdepartementet. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Energimyndighetens förslag, i de delar som rör lagringen, har remissbehandlats tillsammans med promemorian. En remissammanställning finns i *bilaga 3*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 21 februari 2002 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns som *bilaga 5*. Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten.

4 Allmänt om beredskapslagring av olja och kol

I beredskapsåtgärderna på bränsle- och drivmedelsområdet ingår lagring av olja och kol. Syftet är att trygga tillgången på dessa varor inom landet för energiförsörjningen under krig och andra allvarliga försörjningskriser.

Beredskapslagringen av olja är av principiellt två slag, lagring för fredstida oljekriser och s.k. krigslagring. Kol beredskapslagras endast för krigssituationer. Lagring sker med stöd av lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol. Lagen, som fortsättningsvis benämns LBOK, bygger i huvudsak på lagstiftning från 1957. Till LBOK ansluter förordningen (1995:971) om beredskapslagring av olja och kol och även den årliga förordning genom vilken lagringsnivåerna bestäms (den senaste SFS 2001:168).

LBOK och anslutande regelverk används således som instrument för beredskapslagring med skilda syften och inriktning. Det är statsmakternas beslut om allmänna riktlinjer för lagringen som avgör vilka mål som skall gälla och hur dessa mål skall nås. Statliga myndigheter är

inte lagringsskyldiga enligt LBOK, utan lagring sker efter beslut av regeringen. Statens energimyndighet är tillsynsmyndighet enligt LBOK.

De senaste större förändringarna i fråga om beredskapslagringen av olja och kol företogs våren 1995. Då beslutade riksdagen (prop. 1994/95:176, bet. 1994/95:NU25, rskr. 1994/95:393) om ett antal författningsändringar som hängde samman med att nya riktlinjer för lagringen godkändes, baserade på de kraftigt förändrade planeringsförutsättningar som följde på 1992 års försvarsbeslut. Dessutom gjordes en allmän förenkling och modernisering av regelverket, samtidigt som detta EU-anpassades. Regeringen gavs ökade möjligheter att delegera beslut till myndighet. För el- och värmeproducerande anläggningar gjordes lagringskraven beroende av individuell prövning.

Lagringen bygger på att staten med stöd av LBOK ålägger enskilda säljare eller förbrukare att hålla vissa kvantiteter i lager. Lagren är i fysisk mening normalt integrerade med de lagringsskyldiga företagens kommersiella lager. Beredskapslagren får tas i anspråk av den lagringsskyldige efter beslut av regeringen vid en allvarlig försörjningskris.

Den totala omfattningen av denna tvångslagring bestäms årligen av regeringen med utgångspunkt i hela landets behov av beredskapslager. Därefter fastställer tillsynsmyndigheten åläggandena för varje lagringsskyldig. Volymerna baseras på försäljning och förbrukning under närmast föregående år av ett antal i LBOK angivna s.k. lagringsbränslen. För el- och värmeproducerande anläggningar bestäms dock lagringsskyldigheten vad beträffar krigslager efter prövning av behoven för varje särskild anläggning. Lagringsåren löper från och med den 1 juli till och med den 30 juni. Under lagringsåret 2001/2002 är sammanlagt cirka 100 företag lagringsskyldiga.

Lagringen för oljekriser (tidigare benämnd fredskrislagring) tar sikte på svåra störningar i oljeförsörjningen som uppstår utan samband med krig eller säkerhetspolitiska kriser i vår nära omvärld. Lagringen sker sedan 1975 enligt åtaganden som Sverige gjort i avtalet om ett internationellt energiprogram (det s.k. IEP-avtalet). Numera sker lagringen även enligt EU:s regelverk på området. Under 1990-talet har inga stora förändringar gjorts beträffande lagringen för oljekriser, men en koncentration till färre lagringsskyldiga har skett. Beredskapslagren av olja motsvarar 90 dagars normal konsumtion och hålls helt av näringslivet. De lagringsskyldiga företagen svarar för finansieringen och kostnaderna bärs därmed slutligen av konsumenterna.

Krigslagringen är en nationell angelägenhet som tar sikte på det civila försvarets behov vid höjd beredskap. Krigslagringen har varit föremål för omfattande förändringar under 1990-talet. 1992 års försvarsbeslut innebär att den redan inledda neddragningen av lagringsvolymerna fortsatte. Som en följd bland annat av att krigslagren blivit allt mindre i förhållande till näringslivets beredskapslager för oljekriser beslöt riksdagen 1994 (prop. 1993/94:141, bet. 1993/94:NU19, rskr. 1993/94:311) att den statliga krigslagringen för det civila försvaret skulle avvecklas successivt och i stället åläggas oljehandeln och vissa storförbrukare med stöd av LBOK. En integration av krigslagringen med övrig lagring inom näringslivet bedömdes medge en mer rationell hantering och därmed vara samhällsekonomiskt fördelaktig. Dessutom skulle en förbättrad tillgäng-

lighet till lagren åstadkommas. Omläggningen var helt genomförd under 1999.

Även krigslagringen finansieras av de lagringsskyldiga företagen. Sedan 1997, då riksdagen beslutade om en genomgripande förändring av elberedskapen (prop. 1996/97:86, bet. 1996/97:FöU6, rskr. 1996/97:204), kan dock innehavare av elproducerande anläggningar beviljas ersättning från staten för den krigslagring de åläggs med stöd LBOK.

Riksdagen har i försvarsbeslutspropositionen hösten 2001 (prop. 2001/02:10 s. 179) informerats om att regeringen, inom ramen för gällande lagstiftning, avser fatta lagringsbeslut och initiera andra beredskapsåtgärder som gör att näringslivet tills vidare inte kommer att åläggas att hålla permanenta krigslager. Lagringskraven för krigssituationer anpassas därmed till den aktuella planeringsinriktningen för totalförsvaret i enlighet med av riksdagen godkända riktlinjer. En omprövning av lagringsbehovet kommer att ske löpande utifrån en förstärkt omvärldsbevakning. Vissa rapporteringsrutiner kommer att bibehållas som ett led i grundberedskapen även under den tid själva lagringen är suspenderad. Om situationen så kräver kommer krigslagring återigen att åläggas företagen enligt reglerna i LBOK.

Under vissa förutsättningar kan oljelager som hålls i annat EU-land få tillgodoräknas som svenskt beredskapslager. För sådan lagring gäller detaljerade villkor, baserade på EU-regler. Bland annat krävs att Sverige ingått särskilda avtal med berörda länders regeringar om lagring på varandras territorier. Sverige har sådana avtal med Danmark, Finland och Storbritannien. Förhandlingar pågår med Irland och Nederländerna. Riktlinjer för utlandslagringen har beslutats av riksdagen (prop. 1994/95:176, bet. 1994/95:NU25, rskr. 1994/95:393). Enligt dessa skall utlandslagringen prövas från fall till fall av tillsynsmyndigheten och ej avse krigslagring.

Beredskapslagring av kol sker hos el- och värmeproducenter. Sverige har inga internationella förpliktelser i fråga om kollagring.

EG:s regler om oljeberedskap

Oljelagringsdirektivet. Bestämmelser om oljelagring finns i rådets direktiv 68/414/EEG av den 20 december 1968 om skyldighet för medlemsstater i EEG att inneha minimilager av råolja och/eller petroleumprodukter (EGT L 308, 23.12.1968, s. 14, svensk specialutgåva område 12, volym 1, s. 28, Celex 31968L0414), ändrat genom rådets direktiv 98/93/EG av den 14 december 1998 (EGT L 358, 31.12.1998, s. 100, Celex 31998L0093). Direktivet innehåller detaljerade regler om bland annat lagringsbränslen, lagringsmängder, omräkningstal mellan produkter och råolja, rapportering, tillsyn och utlandslagring. Vidare krävs att medlemsländerna antar bestämmelser och vidtar åtgärder som säkerställer kontrollen och övervakningen av lagren. Straff för överträdelse av bestämmelserna skall enligt direktivet vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom LBOK med tillhörande förordningar.

Oljeberedskapsdirektivet. Rådets direktiv 73/238/EEG av den 24 juli 1973 om åtgärder för att dämpa verkningarna av svårigheter vid försörjningen med råolja eller petroleumprodukter (EGT L 228, 16.8.1973, s. 1,

svensk specialutgåva område 12, volym 1, s. 61, Celex 31973L0238) innehåller krav på att medlemsländerna skall vidta åtgärder för att ge behöriga myndigheter rätt till lageruttag, fördelning till förbrukare, prisreglering, ransoneringslag etc. Med stöd av direktivet har kommissionen bildat en kommitté för oljeberedskapsfrågor i vilken samtliga medlemsländer deltar. Direktivet är sedan några år under omarbetning. Såvitt nu kan bedömas kommer inga förändringar att aktualiseras som påverkar de områden som behandlas i denna proposition. Direktivet har genomförts i Sverige genom bland annat Oljekrislagen, Ransoneringslagen och Prisregleringslagen.

5 Lagring genom uppdrag åt annan

5.1 Uppdrag åt annan att ombesörja lagring

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten får medge att en lagrings-skyldig uppdrar åt den som fått särskilt medgivande att ombesörja lagring för hans räkning.

Ett medgivande får tidsbegränsas och skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

Energimyndighetens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Promemorians lagförslag: Överensstämmer med regeringens förslag, förutom att tillsynsmyndighetens rätt att tidsbegränsa ett medgivande endast uttryckligen gäller den som åtagit sig lagerhållning åt annan.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan tillstyrker förslaget. I sitt yttrande över promemorians lagförslag föreslår *Energimyndigheten* att även medgivande enligt föreslagna 22 § skall kunna tidsbegränsas.

Bakgrund: Enligt LBOK gäller huvudregeln att den lagringsskyldige skall äga det av honom lagrade lagringsbränslet. Från bestämmelsen finns tre väl avgränsade undantag. Den som importerar olja och den som driver oljeraffinaderi i Sverige kan få tillsynsmyndighetens medgivande att tillfälligt låta annan sådan lagringsskyldig ombesörja lagringen. Vidare kan tillsynsmyndigheten, om särskilda skäl föreligger, för visst fall medge att en lagringsskyldig uppdrar åt en annan lagringsskyldig att helt eller delvis ombesörja lagring för hans räkning. Exempel på sådana situationer är att en cistern har skadats och under viss tid inte kan användas eller att en oljelast blivit försenad varigenom den föreskrivna volymen tillfälligt inte kan upprätthållas. Vidare kan tillsynsmyndigheten medge s.k. koncernlagring, innebärande att moderbolaget svarar för alla skyldigheter enligt LBOK. Kravet på ägande upprätthålls dock inom respektive koncern.

Som framgått av den allmänna beskrivningen i avsnitt 4 gäller särskilda regler för utlandslagring, där tillsynsmyndighetens prövning sker från fall till fall utifrån delvis andra utgångspunkter än de som gäller för lagring inom landet.

Skälen för regeringens förslag: Kravet på att den lagringsskyldige skall äga sitt beredskapslager har medfört begränsningar för en rationell och kostnadseffektiv lagerhantering. Reglerna har också uppfattats som konkurrenssnedvridande i den meningen att möjligheten att låta annan hålla lagren inte gällt lika för alla lagringsskyldiga.

De lagringsskyldiga företagen samarbetar idag i stor utsträckning för att åstadkomma ekonomiskt optimala lagringsförhållanden. Genom att låna oljeprodukter av varandra kan man exempelvis undvika att behöva bygga upp ny cisternkapacitet och även undvika onödiga transporter.

Ett hundratal företag är lagringsskyldiga och vart och ett av dessa måste ständigt äga minst ett lager motsvarande 90 dagars förbrukning. Det innebär i praktiken att de lagringsskyldiga vid varje tidpunkt sammantaget kommer att hålla ett beredskapslager som överstiger det totala beredskapsbehovet för landet. Detta ”överlager” innebär en kostnad för i första hand företagen och slutligen för oljekonsumenterna.

Vid införandet av LBOK diskuterades hur pass viktigt det var att lagren ägdes av den lagringsskyldige (jfr bland annat prop. 1984/85:53 s. 46–47). Slutsatsen då blev att ägandet hade betydelse för möjligheten att kunna kontrollera lagerhållningen och att i en kris få tillgång till lagren. En bestämmelse om krav på ägande togs därför in i lagen.

Sedan 1985 har förutsättningarna ändrats i flera avseenden. Antalet lagringsskyldiga är betydligt färre, redovisnings- och rapporteringsrutiner har helt datoriserats och planeringsförutsättningarna har ändrats på viktiga punkter. Regeringen gör därför nu bedömningen att en anpassning såvitt gäller kravet på ägande till de samarbetsmönster som råder inom branschen inte behöver innebära någon försvagning från beredskapssynpunkt, förutsatt att en effektiv tillsyn kan upprätthållas.

Även fortsättningsvis bör huvudregeln vara att den lagringsskyldige äger sitt beredskapslager. Detta synsätt är viktigt bland annat med tanke på hur tillsynen skall ordnas och på att även lagring för krigssituationer skall grundas på ålägganden med stöd av LBOK. Möjligheten att uppdra åt annan att ombesörja lagringen blir därmed ett gångbart alternativ först när beredskaps- och kontrollaspekterna fått en tillfredsställande lösning i de konkreta fallen. Denna utgångspunkt stämmer också överens med hur EU:s regelverk på området är uppbyggt.

Tillsynsmyndigheten bör få möjlighet att ge en lagringsskyldig, som ansöker härom, medgivande att få uppdra åt någon annan att sköta lagringen för hans räkning. Ett sådant medgivande bör kunna ges generellt och myndigheten behöver därmed inte pröva varje enskilt lagringsuppdrag. En sådan ordning kräver ändring av LBOK. Enligt 22 § i dess hittillsvarande lydelse får tillsynsmyndigheten medge en generell rätt för vissa lagringsskyldiga att tillfälligt låta annan ombesörja lagring av oljeprodukter för deras räkning. Möjligheten att i viss utsträckning låta annan hålla lagren finns således redan i den aktuella bestämmelsen. Den föreslagna lagändringen bör därför lämpligen inarbetas i denna paragraf. Det ligger i sakens natur att sådana medgivanden normalt kommer att avse lagring för framtida kriser.

Om lagringsskyldigheten skall uppfyllas genom avtal med annan är det viktigt att den lagringsskyldige vid en krissituation verkligen får tillgång till det bränsle det andra företaget lagrar för hans räkning. I första hand är detta en fråga företagen emellan. Men det torde också ankomma på

tillsynsmyndigheten att i samband med tillståndsgivningen formulera krav och ställa villkor i detta syfte. Ledning kan därvid lämpligen sökas i de detaljerade regler som gäller inom EU för utlandslagring. Dessa bestämmelser har nyligen reviderats efter ingående diskussioner mellan kommissionen och medlemsländerna. De kan därför sägas hålla den nivå som det i nuläget är rimligt att eftersträva. Bland annat krävs att de avtal som ingås mellan den lagringsskyldige och lagerhållaren, och som skall delges myndigheterna, innehåller ett antal klausuler som är särskilt viktiga från beredskaps- och kontrollsynpunkt. Avtalen skall stipulera en rätt att förvärva lagren under avtalsperioden och sättet att fastställa priset för detta förvärv skall överenskommas mellan parterna.

För tydlighets skull bör tillsynsmyndighetens rätt att tidsbegränsa de generella medgivandena och att ställa villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt skrivas in i lagtexten. Valet av tidsperiod bör dock tillsynsmyndigheten själv få göra. Åtminstone i ett inledningskede ter det sig naturligt att medgivandena begränsas till att gälla högst ett lagringsår åt gången. Härigenom får tillsynsmyndigheten, i samband med att lagringsskyldigheten fastställs för kommande lagringsår, ett regelbundet tillfälle att med berörda företag gå igenom rutiner och uppdatera eventuella villkor.

Möjligheten för tillsynsmyndigheten att återkalla ett lämnat medgivande behandlas i avsnitt 5.3.

Ett medgivande från tillsynsmyndigheten att låta annan ombesörja lagringen för kortare eller längre tid innebär inget avsteg från principen att lagringen sker på den lagringsskyldiges ansvar (jfr. prop. 1984/85:53 s. 51). Exempelvis skall lagringsavgift kunna tas ut av den lagringsskyldige med stöd av LBOK även i de fall bristerna i lagerhållningen beror på att den lagerhållare man avtalat med inte uppfyller sina åtaganden.

Vilka företag som kan komma ifråga för beredskapslagring åt annan behandlas i avsnitt 5.2.

De utökade möjligheter till lagring genom uppdrag åt annan som öppnas genom den föreslagna ordningen gör att det inte längre finns behov av särbestämmelser för tillfälliga svårigheter att själv hålla tillräckliga lager, exempelvis till följd av försenade leveranser eller vid fel på cisternerna. Den nuvarande bestämmelsen i 23 § bör därför utgå.

Det kan förväntas att det nya systemet gradvis kommer att leda till en viss ytterligare centralisering av lagerhållningen, vilket på sikt skulle kunna medföra ökad sårbarhet. Ett par remissinstanser har särskilt påpekat detta och framhållit vikten av att en strategi finns för hur en tillräcklig geografisk spridning av lagren skall säkerställas. Det ingår enligt regeringens uppfattning i tillsynsmyndighetens åligganden att noga följa utvecklingen härvidlag och att vidta lämpliga åtgärder för det fall att en ökad centralisering skulle visa sig få negativa konsekvenser från beredskapssynpunkt.

Frågan om lagring genom uppdrag åt annan behandlas vidare i kommentaren till 22 §.

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten får medge att en lagrings-skyldig inom landet ombesörjer lagring av lagringsbränsle för en annan lagringsskyldigs räkning. Sådant medgivande får ges även till den som utan att vara lagringsskyldig bedriver oljelagringsverksamhet. För den som inom landet driver oljeraffinaderi får medgivandet innefatta att lagringen sker i form av råolja, andra råvaror för tillverkningen eller halvfabrikat.

Ett medgivande får tidsbegränsas och skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

Energimyndighetens förslag: Överensstämmer i stort med regeringens förslag.

Promemorians lagförslag: Överensstämmer med regeringens förslag, förutom att den som driver raffinaderi får fullgöra lagringsuppdrag endast med produkter och råolja.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget. I sitt yttrande över promemorians lagförslag föreslår *Energimyndigheten* att raffinaderiernas lagring åt andra också skall kunna ske i form av andra råvaror för tillverkningen samt halvfabrikat.

Skälen för regeringens förslag: I hittillsvarande system, där uppdrag åt andra att hålla lager endast får vara tillfälliga och dessutom är förbehållna en begränsad krets av lagringsskyldiga, har det inte funnits behov av att lägga fast särskilda regler för den som håller lager åt andra.

Den utökade möjlighet att uppdra åt annan att ombesörja lagring som föreslås i avsnitt 5.1 innebär en betydande förändring härvidlag. Det räcker därmed enligt regeringens uppfattning inte med att säkerställa att de lagringsskyldiga uppfyller sina skyldigheter. En prövning bör därutöver ske av lämpligheten hos den som för annans räkning skall tillhandahålla beredskapslager. Liksom när det gäller medgivande att uppdra lagringen åt annan bör tillsynsmyndigheten individuellt pröva vilka företag som skall kunna åta sig sådana uppdrag. Tillstånd bör lämnas endast till företag som uppfyller rimliga krav på resurser och stabilitet.

Tillsynsmyndighetens rätt att göra en förhandsbedömning av de företag som vill beredskapslagra åt andra bör uttryckligen framgå av lagtexten. För tydlighets skull bör detta åstadkommas genom att en särskild paragraf i LBOK ägnas åt denna kategori av företag. Enligt den bör tillsynsmyndigheten få medge berörda företag att hålla beredskapslager åt annan. I likhet med vad som är tänkt att gälla för de medgivanden som föreslås i avsnitt 5.1 bör tillsynsmyndigheten ha rätt att tidsbegränsa medgivanden och ställa de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt. Härigenom skapas förutsättningar för en effektiv och väl fungerande kontroll av att lagren verkligen hålls på avsett sätt.

De företag som vill åta sig att vara lagerhållare åt annan bör således få ansöka om detta hos tillsynsmyndigheten, vilken i sin tur lämnar medgivande härtill. I första hand torde det bli aktuellt att ge andra lagringsskyldiga sådant tillstånd. Dessa företag ingår redan i beredskaps-systemet, de är väl kända av tillsynsmyndigheten och de kan förväntas fungera väl i krissituationer av olika slag. Det är också hos dessa företag de lagringsbränslen och den lagringskapacitet torde finnas tillgängliga

som är grundförutsättningen för att kunna åta sig uppdrag som lagerhållare åt andra. Av lagtexten bör framgå att regleringen i huvudsak avses gälla denna kategori.

Det finns dock även andra företag som är verksamma i försörjningskedjan avseende bränsle och drivmedel och som ägnar sig åt lagring utan att själva vara lagringsskyldiga enligt LBOK. Möjligheten att åta sig beredskapslagring åt annan bör bland annat av konkurrensskäl finnas även för dessa företag. En bestämmelse härom bör således tas in i lagen. Därmed öppnas också möjligheten för flera lagringsskyldiga att bilda gemensamma lagringsföretag, som efter prövning kan få tillsynsmyndighetens medgivande att hålla beredskapslager. Den möjligheten finns inte enligt nuvarande lagstiftning.

Beredskapslagring genom icke lagringsskyldiga bör vara begränsad till olja och olika slags oljeprodukter. För kolbränslen, som endast tvångslagras för drift av el- och värmeproducerande anläggningar i krigssituationer, är den beredskapsmässiga utgångspunkten väsentligt annorlunda och lagringskraven bör uppfyllas inom kretsen av lagringsskyldiga. Tillsynsmyndigheten kommer dock genom den föreslagna lagändringen att kunna pröva ansökningar från dessa företag om att få lagra åt varandra.

Vi återkommer i avsnitt 5.3 till att alla företag som medverkar aktivt i beredskapslagringen i största möjliga utsträckning bör vara underkastade likartade tillsyns- och ansvarsregler.

För företag som driver oljeraffinaderier i Sverige har tillsynsmyndigheten möjlighet att medge att deras lagringsskyldighet fullgörs genom lagring av råolja, andra råvaror för tillverkningen eller halvfabrikat. Övervägande skäl talar för att motsvarande bör gälla ifall dessa företag åtar sig beredskapslagring åt annan. Det ankommer på tillsynsmyndigheten att vid tillståndsgivningen beakta hur de omräkningstal för råolja och halvfabrikat i förhållande till lagringsbränslen som anges i EU:s oljelagringsdirektiv skall säkerställas.

Frågan om lagerhållning åt lagringsskyldiga företag behandlas vidare i kommentaren till 23 §.

5.3 Tillsynsfrågor m.m.

Regeringens förslag: Den som efter tillsynsmyndighetens medgivande ombesörjer lagring åt annan skall lämna myndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Tillsynsmyndigheten får också vid vite meddela även den som fått medgivande att ombesörja lagring åt annan, föreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten skall fullgöras och att myndigheten skall kunna utföra undersökningar av lager och granskning av bokföring med mera.

Tillsynsmyndigheten får återkalla ett medgivande om den som fått medgivandet i något väsentligt avseende inte iakttar villkor som ställts av myndigheten eller det annars finns synnerliga skäl.

Tillsynsmyndighetens beslut att återkalla ett sådant medgivande får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Energimyndighetens förslag: Inga detaljerade förslag lämnas, men myndigheten förutsätter att tillsynen och kontrollen inte skall försämrans genom de förslagna ändringarna i LBOK.

Promemorians lagförslag: Överensstämmer i stort med regeringens förslag förutom att tillsynsmyndighetens möjlighet att återkalla ett medgivande endast gäller den som håller lager för annans räkning och att besvärordningen för dessa beslut är annorlunda.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft invändningar. I sitt yttrande över promemorians lagförslag föreslår dock *Energimyndigheten* att även ett medgivande som lämnas enligt föreslagna 22 §, dvs. åt en lagringsskyldig, skall kunna återkallas.

Bakgrund: De bestämmelser om uppgiftsskyldighet som nu finns i LBOK avser dels att göra det möjligt för tillsynsmyndigheten att fastställa lagringsskyldigheten på ett riktigt sätt, dels att ge förutsättningarna för att kontrollera att de föreskrivna lagren verkligen hålls av den lagringsskyldige. Kontroll av lagerhållningen kan även ske genom inventering och besiktning hos den lagringsskyldige, som därför måste lämna tillträde till anläggningar och lokaler. Som nämnts under avsnitt 4 krävs ett effektivt kontroll- och övervakningssystem även för att uppfylla de krav som anges i EU:s oljelagringsdirektiv.

Sanktioner mot försummelse av lagringsskyldigheten enligt LBOK tar i första hand formen av en särskild lagringsavgift, som skall betalas in till staten. Därutöver kan tillsynsmyndigheten tillgripa vitesföreläggande för att förmå den lagringsskyldige att hålla lager av den omfattning som åligger honom. Vitesföreläggande kan även tillgripas för att få in erforderliga redovisningar och uppgifter. Slutligen kan straff utdömas i vissa fall, bland annat om oriktiga uppgifter lämnats uppsåtligt eller av oaktsamhet eller om tillträde inte lämnats till anläggningar och lokaler.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5 föreslås att alla lagringsskyldiga i princip skall kunna få möjlighet att uppdra åt annan att ombesörja lagringen. Förutsättningen är dock att såväl den lagringsskyldige som den som skall hålla lagren fått tillsynsmyndighetens medgivande härtill. De två slagen av medgivanden behandlas i avsnitt 5.1 respektive 5.2. Till medgivandena skall kopplas villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

Enligt 30 och 31 §§ föreligger det en långtgående skyldighet för lagringsskyldiga och de som bedriver viss verksamhet med lagringspliktiga bränslen att lämna uppgifter till tillsynsmyndigheten. För att inte syftet med lagen skall frångås bör tillsynsmyndigheten ha samma möjlighet att utöva tillsyn över de företag som – enligt medgivande med stöd av föreslagna 23 § – genom avtal åtagit sig att hålla beredskapslager åt annan som när det gäller lagringsskyldiga som själva håller lagren. Detta kan lämpligen åstadkommas genom att 30 och 31 §§ görs tillämpliga på den förstnämnda kretsen företag och att därigenom även vitesföreläggande enligt 33 § andra stycket som behövs för att denna uppgiftsskyldighet skall fullgöras får meddelas dessa företag.

Tillsynsmyndigheten har vidare, enligt 32 §, stora befogenheter när det gäller möjligheterna att undersöka lager som hålls av den som är uppgiftsskyldig enligt lagen samt att granska dennes bokföring och övriga handlingar som hör till verksamheten. Genom att 30 och 31 §§

görs tillämpliga på den krets av företag som avses i föreslagna 23 §, och som inte själva är lagringsskyldiga, kommer även dessa – såsom uppgiftsskyldiga enligt LBOK – att bli underkastade tillsynsmyndighetens undersöknings- och granskningsmöjligheter enligt lagen. Tillsynsmyndigheten får därigenom möjlighet att enligt 33 § vitesförelägga även denna kategori företag om de inte uppfyller sina åligganden enligt bestämmelserna i 32 §. De lagringsföretag som avses i föreslagna 23 § kommer också att omfattas av ansvarsbestämmelsen i 35 §.

LBOK innehåller redan i nuläget regler om medgivanden för lagringsskyldiga, vilka kan förenas med de villkor som behövs från beredskapsynpunkt (14 och 24 §§). Den sanktionsmöjlighet i form av vitesföreläggande som står till buds för tillsynsmyndigheten om den lagringsskyldige inte iakttar de föreskrivna villkoren finns i 33 § första stycket 2.

För att inte syftet med lagen och med de föreslagna bestämmelserna om medgivande i 22 och 23 §§ skall kunna kringgå, bör sanktionsåtgärder kunna tillgripas även mot den som underlåter att iaktta de villkor som avses i dessa bestämmelser. I valet mellan att införa en möjlighet till vitesföreläggande, att införa en möjlighet att återkalla ett beviljat medgivande eller att finna andra lösningar för att säkerställa syftet med lagen, anser regeringen att möjligheten att återkalla ett beviljat medgivande under särskilt angivna förutsättningar framstår som den mest ändamålsenliga lösningen i detta fall. Tillsynsmyndigheten bör även kunna återkalla ett medgivande om det finns synnerliga skäl, exempelvis om förutsättningarna av beredskapskäl eller på grund av Sveriges internationella åtaganden har ändrats på ett sätt som omöjligt kunnat förutses vid beviljandet. Ett återkallande på denna grund torde endast kunna ske i rena undantagsfall.

Möjligheten att återkalla ett medgivande i förtid kräver ett uttryckligt stadgande, som lämpligen bör tas in i en ny paragraf som placeras bland tillsynsbestämmelserna.

Den prövning som sker i överklagade mål rörande återkallelse av beviljade medgivanden torde till övervägande del vara av rättslig karaktär, även om vissa frågor som i första hand rör beredskapsaspekterna kan uppkomma. Mot bakgrund av de överväganden som låg bakom införandet av den nu gällande fullföljdsordningen (se prop. 1984/85:53 s. 78 och prop. 1971:30 s. 209 ff) ligger det enligt regeringens uppfattning närmast till hands att beslut om återkallelse av beviljade medgivanden får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Om ett medgivande enligt 22 § återkallas får den lagringsskyldige inte längre låta annan sköta lagringen utan han måste själv hålla lagret enligt huvudregeln. Därmed kommer också, i förekommande fall, de övriga sanktionsbestämmelser som LBOK anvisar att kunna tillämpas. För den som har fått medgivande enligt föreslagna 23 §, dvs. möjlighet att lagra åt annan, innebär ett beslut om återkallande att det inte längre blir möjligt att åta sig uppdrag som hållare av beredskapslager. Även i sådant fall blir följden att den lagringsskyldige själv måste svara för lagringen eller vända sig till annan lagerhållare som redan har eller som kan räkna med att få tillsynsmyndighetens godkännande.

Om tillsynsmyndigheten återkallar ett medgivande som lämnats med stöd av 22 eller 23 §§ kan detta väntas få ekonomiska och andra konsekvenser för berörda företag genom de omdisponeringar som måste

vidtas. Det får förutsättas att de företag som avtalar med varandra om lagerhållning även inbördes reglerar följderna av olika slags myndighetsingripanden.

För att bland annat underlätta tillsyn och kontroll skulle det troligen vara bra om någon form av standardiserade klausuler kom till användning i avtalen mellan lagringsskyldiga och lagerhållare. Tillsynsmyndigheten kan därför lämpligen tillsammans med branschorganisationerna ta initiativ till överläggningar med berörda företag i detta syfte. I det sammanhanget bör också frågan uppmärksammas hur man skall förfara ifall en lagerhållare, som lagrar åt mer än en lagringsskyldig, brister i sina åtaganden men att det är oklart till vilken enskild lagringsskyldig som bristen kan hänföras.

Frågor om tillsyn och kontroll behandlas i vidare i kommentarerna till 30–31, 33 och 33 a §§.

6 Tvångslagring av gasol upphör

Regeringens förslag: Skyldigheten att beredskapslagra gasol upphör.

Energimyndighetens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Promemorians lagförslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget.

Bakgrund: I samband med den förra större revisionen av LBOK diskuterades motiven för att lagra gasol och det ifrågasattes om lagringsskyldigheten inför oljekriser alls hade något berättigande. Regeringen meddelade att man avsåg låta frågan ingå i uppdraget för en kommande kontrollstation för oljelagringen (prop. 1994/95:176 s. 47). Till följd av de snabba förändringarna av planeringsförutsättningarna för det civila försvaret under senare hälften av 1990-talet kom någon sådan kontrollstation inte till stånd på det sätt som ursprungligen avsetts. Därmed har också reglerna för gasollagringen kommit att vara oförändrade. Tillsynsmyndigheten har dock inom ramen för gällande riktlinjer i största möjliga utsträckning tillåtit de lagringsskyldiga att fullgöra skyldigheten genom lagring av annat bränsle än gasol.

År 2000 användes i Sverige cirka 440 000 ton gasol för energiändamål. Merparten används inom industrin. Andra stora användningsområden är som bränsle vid värmeproduktion från el-, gas- och värmeverk. Sett till den totala användningen av bränslen för energiändamål svarade gasolen för ungefär 1 procent år 2000. Förbrukningen sker med få undantag i södra och mellersta Sverige.

Gasol framställs vid raffinering av råolja eller i samband med utvinning av naturgas. Till Sverige kommer den övervägande delen av gasolen från Nordsjön och från inhemska raffinaderier. Resterande del upphandlas på världsmarknaden. År 2000 var produktionen i de svenska raffinaderierna drygt 300 000 ton. På marknaden agerar ett tiotal större säljare.

Lagringsskyldigheten av gasol uppgick år 2000 till cirka 100 000 ton. Vid lagring hålls gasol under tryck eller nedkyld. Tillsynsmyndigheten

kan ge dispens för att lagerberedskapen för fredstida oljekriser hålls i råvaror, i annat bränsle eller i specifika producerade varor. I praktiken har i dag alla lagringspliktiga säljare och användare av gasol dispens från att lagra gasol där det kan påvisas att energiproduktionen från gasol kan ersättas på nyssnämnda sätt.

Några internationella åtaganden om att lagra gasol har Sverige inte. I EU:s oljelagringsdirektiv finns inte gasol medtaget bland lagringsbränslena och inget annat EU-land än Sverige föreskriver heller lagring av gasol i sina nationella bestämmelser.

Skälen för regeringens förslag: Enligt Energimyndigheten föreligger ingen oro för en bristsituation på gasol under en oljekris. Ingen av remissinstanserna gör en annan bedömning. Marknaden i Nordväst-europa är i hög grad lokal och det råder balans mellan produktion och konsumtion av gasol.

Inhemsk produktion av gasol sker i Sverige vid raffinering av råolja vid samtliga tre raffinaderier. Leveranssäkerheten och tillgängligheten på gasol anses vara mycket god. Gasol som bränsle är hos många användare direkt konverterbar till andra bränslen. Eftersom det inom EU endast är Sverige som föreskriver beredskapslagring av gasol uppfattas detta som en viss snedvridning av konkurrensläget. Lagringskostnaden för gasol är också avsevärt mycket högre än för andra bränslen.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att tvångslagringen av gasol kan upphöra utan att det leder till någon avgörande försämring av energiberedskapen. Vi föreslår därför att näringslivet inte längre skall tvingas att lagra gasol, vare sig för fredstida oljekriser eller för krigssituationer. Detta förutsätter att LBOK ändras. Enklast åstadkoms åsyftad förändring genom att gasol tas bort från förteckningen över lagringsbränslen i 5 § och att följdändringar görs i alla paragrafer som hänvisar till gasol.

Frågan om gasollagringens upphörande behandlas vidare i kommentarerna till 5, 6–7 och 18 a §§.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna avseende gasollagring träder i kraft den 1 juli 2002. Övriga ändringar träder i kraft den 1 januari 2003.

Energimyndighetens förslag: Frågan har inte berörts.

Promemorians lagförslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Svenska Petroleum Institutet förordar att författningsändringarna träder i kraft den 1 juli 2002. Övriga remissinstanser lämnar förslaget utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt LBOK 3 § fastställs skyldigheten att hålla beredskapslager för ett år i taget, räknat från och med den 1 juli till och med den 30 juni (*lagringsåret*). För avvecklingen av gasollagringen krävs inga längre förberedelser. Regeringen föreslår att lagändringarna i denna del träder i kraft den 1 juli 2002. Därmed upphör tvångslagringen av gasol från och med lagringsåret 2002/2003.

När det gäller den föreslagna möjligheten att ge uppdrag åt annan lagerhållare krävs en hel del förarbete framförallt från tillsynsmyndighetens sida. Generella kriterier för avtalen om lagerhållning måste tas fram och diskussioner behöver föras med branschföreträdare om hur smidiga men effektiva kontroll- och tillsynsrutiner skall läggas upp. Målsättningen bör vara att i möjligaste mån anpassa rutinerna till den praxis som redan etablerats inom näringslivet när det gäller lagrings-samarbete och andra närliggande frågor. Rutinerna bör också i tillämpliga delar byggas upp så att de passar ihop med dem som gäller för utlandslagring.

Regeringen bedömer att Energimyndigheten bör kunna ha ett fungerande system den 1 januari 2003 för att kunna behandla ansökningar från företag som vill begagna sig av de möjligheter som nyordningen erbjuder. Därför föreslås att de författningsändringar som hör samman med lagringsskyldigs uppdrag till annan träder i kraft först den 1 januari 2003.

8 Författningskommentar

5 §

Ändringen behandlas i avsnitt 6.

I paragrafen anges de varuslag för vilka lagringsplikt föreligger (lagringsbränslen). Punkten 6 om gasol utgår från förteckningen över lagringspliktiga bränslen.

6 och 7 §§

I konsekvens med att tvångslagringen av gasol upphör utgår i 6 § punkten 5 och i 7 § punkten 3 a) ur lagtexten.

11 §

Paragrafens första och andra stycken är oförändrade. Av *första stycket* i paragrafen framgår att lagringsskyldigheten skall fullgöras med varor inom samma varuslag som grundar lagringsskyldigheten. I *andra stycket* anges att lagringsskyldigheten skall fullgöras med varor som den lagringsskyldige äger.

I *tredje stycket* anges de undantag som finns från bestämmelsen genom hänvisningar till 14, 22 och 23 §§. Bestämmelsen i nuvarande 23 § utgår till följd av de lagändringar som sker för att utöka möjligheterna för lagringsskyldiga att uppdra åt annan att hålla beredskapslager (se nedan i kommentarerna till 22 och 23 §§). Hänvisningen till 23 § i denna paragraf tas därför bort ur lagtexten.

12 §

Första stycket i paragrafen är oförändrat. I stycket anges att lagringsbränslen skall förvaras inom landet i lageranläggningar, som de lagringsskyldiga förfogar över, på ett från beredskaps- och kontrollsynpunkt tillfredsställande sätt.

Av *andra stycket* framgår att undantag från denna bestämmelse finns i 14 §, som innehåller en uppräkningslista av vissa undantag som får medges av

tillsynsmyndigheten. I 22 § införs utökade möjligheter för lagrings-skyldiga att uppdra åt annan att ombesörja lagring. I förekommande fall kommer tillsynsmyndigheten inte att upprätthålla kravet på att den lagringsskyldige skall förfoga över själva lageranläggningen där lagringsbränslet förvaras. I andra stycket görs därför en hänvisning även till 22 §.

18 a §

I paragrafen finns bestämmelser om värmeverkens och kraftvärme-
verkens lagring. Till följd av att beredskapslagringen av gasol slopas, tas gasol bort från lagtexten i första, andra och fjärde styckena. Vidare görs vissa redaktionella ändringar till följd härav.

22 §

Ändringarna behandlas i avsnitt 5.1.

Innehållet i paragrafen är delvis nytt. Enligt *första stycket* får tillsyns-
myndigheten medge att en lagringsskyldig få uppdra åt någon annan att ombesörja lagring för hans räkning. De företag som får ombesörja sådan lagring är de som av tillsynsmyndigheten getts medgivande härtill enligt den nya lydelsen av 23 §.

För att inte lagens syfte skall kunna kringgås skall tillsynsmyndigheten kunna uppställa villkor i ett medgivande på det sätt den finner lämpligt. Medgivandet får även tidsbegränsas. I *andra stycket* ges tillsynsmyndig-
heten således befogenhet att kunna dels tidsbegränsa, dels villkora ett medgivande enligt första stycket så att lagringen uppfyller de behov som finns från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

23 §

Ändringarna behandlas i avsnitten 5.1 och 5.2.

De utökade möjligheterna för lagringsskyldiga att uppdra åt annan att ombesörja lagring för deras räkning innebär andra möjligheter än tidigare att lösa uppkomna behov av sådan lagring. Den situation för vilken dispensmöjligheten som regleras i paragrafen är tänkt, kan lösas med stöd av den nya bestämmelsen i 22 §. Detta gör att behovet av den nuvarande bestämmelsen i 23 § inte längre finns. Den tas därför bort ur lagtexten.

En förutsättning för den föreslagna ordningen i 22 § är att tillsyns-
myndigheten lämnar även det företag som ansökt om att få ombesörja lagring åt annan ett medgivande till sådan lagring. Detta medgivande ges med stöd av paragrafens nya lydelse. Tillsynsmyndigheten får därvid en möjlighet att bedöma dels lämpligheten av de aktuella aktörerna i fråga, dels om lagringen i sin helhet är godtagbar från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

I *första stycket* anges vilka aktörer som kommer i fråga för att ombesörja lagring av lagringsbränsle åt lagringsskyldiga enligt lagen. I första hand bör lagring hos andra lagringsskyldiga medges. Även sådana företag som inte är lagringsskyldiga enligt lagen, men som bedriver oljelagringsverksamhet, bör dock kunna få ombesörja lagring åt annan. Genom bestämmelsen utökas således kretsen av möjliga företag som, efter medgivande, får åta sig uppdrag att ombesörja lagring åt annan.

Tillsynsmyndigheten får vidare medge att den som inom landet driver oljeraffinaderi – och som ansöker om att få ombesörja lagring åt annan – får lagra råolja, andra råvaror för tillverkningen eller halvfabrikat i stället för de lagringsbränslen som anges i 5 §. På detta sätt kan råoljelagren – som vid raffinering omvandlas till oljeprodukter – utnyttjas för en effektiv lagerhållning. Motsvarande gäller enligt 14 § första stycket 2 för den lagringsskyldighet som den som driver ett oljeraffinaderi själv har.

I *andra stycket* ges tillsynsmyndigheten, på samma sätt som när det gäller medgivanden enligt 22 §, befogenhet att kunna tidsbegränsa ett medgivande och ställa de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

24 §

Enligt paragrafen kan i vissa fall befrielse helt eller delvis medges från lagringsskyldighet. Till följd av att bestämmelsen i nuvarande 23 § tas bort ur lagtexten och att den situation som avsågs i den bestämmelsen numera omfattas av den nya lydelsen av 22 §, ändras hänvisningen till 23 § i paragrafen i stället till 22 §.

27 §

Syftet med lagringsavgiften är att tvinga den lagringsskyldige att hålla det beredskapslager som fastställts med stöd av lagen. Av *första stycket* i paragrafen, vilket är oförändrat, framgår att den som inte håller fastställt beredskapslager skall erlägga lagringsavgift till staten.

Enligt *andra stycket* skall sådan avgift erläggas även av den som bland annat utan medgivande enligt 22 eller 23 § uppdrar åt någon annan att ombesörja lagringen. Bestämmelsen i nuvarande 23 § utgår ur lagtexten (se ovan kommentaren till 23 §). Till följd av denna ändring utgår även hänvisningen till 23 § i förevarande paragraf.

30 och 31 §§

Ändringarna behandlas i avsnitt 5.3.

I 30 § finns bestämmelser om uppgiftsskyldighet för de lagringsskyldiga i samband med tillsynen. Enligt 31 § åligger det dem som bedriver verksamhet med lagringspliktiga bränslen att även i andra fall än som avses i 30 § på begäran av tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för tillsynen av beredskapslagringen.

Genom den föreslagna bestämmelsen i 23 § utvidgas kretsen av möjliga företag som får ombesörja lagring åt annan till att även omfatta sådana företag som inte själva är lagringsskyldiga. Den uppgiftsskyldighet som regleras i 30 och 31 §§ utvidgas därför till att omfatta även den som ombesörjer lagring åt annan med stöd av medgivande enligt 23 §.

I 31 § ersätts orden ”importerat” och ”importen” med ”till landet infört” respektive ”införseln”. Anledningen är att begreppet import efter Sveriges inträde som medlem i EU används endast för att beteckna införsel från länder som inte ingår i EG:s tullområde.

33 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 5.3.

Paragrafen behandlar tillsynsmyndighetens möjligheter att av lagringsskyldiga framtvunga de åtgärder som behövs för att tillsynen av lagen skall kunna utövas. Av *första stycket* i paragrafen, vilket är oförändrat, framgår att om den lagringsskyldige underlåter att hålla beredskapslager av viss omfattning, iaktta vissa villkor eller lämna deklARATION eller redovisning får tillsynsmyndigheten utfärda de förelägganden som behövs och i samband därmed även utsätta vite.

Enligt *andra stycket* får tillsynsmyndigheten även meddela vitesföreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten enligt 30 och 31 §§ skall fullgöras eller för att möjliggöra undersökning eller granskning enligt 32 §. I den nya lydelsen av stycket anges att tillsynsmyndigheten vid vite får förelägga en lagringsskyldig, och den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 23 §, att uppfylla uppgiftsskyldigheten i 30 och 31 §§ och skyldigheten i 32 § att lämna tillträde till lageranläggningar och kontorslokaler. Det nya med bestämmelsen är att denna – utöver lagringsskyldiga – omfattar även den nya kretsen företag till vilka tillsynsmyndigheten med stöd av 23 § lämnat medgivande att ombesörja lagring åt annan.

33 a §

Bestämmelsen som är ny behandlas i avsnitt 5.3.

I paragrafen stadgas att tillsynsmyndigheten får återkalla medgivanden som lämnats enligt 22 eller 23 § om den som fått medgivandet i något väsentligt avseende inte iakttar de villkor som ställts av myndigheten eller om det annars föreligger synnerliga skäl.

För att inte syftet med lagen skall äventyras är det viktigt att det finns sanktionsregler som tillsynsmyndigheten vid behov kan tillgripa. När det gäller möjligheten för lagringsskyldiga att uppdra åt annan att hålla lagren bygger denna på att berörda företag fått särskilda medgivanden. Om det skulle visa sig att företagen inte iakttar villkor som ställts i samband med medgivandena, eller att medgivandena varit grundade på felaktiga förutsättningar eller att dessa på avgörande sätt ändrats, kommer tillsynsmyndigheten givetvis att beakta dessa förhållanden vid den lämplighetsprövning som föregår en eventuell förlängning av medgivandena. Skulle emellertid företagets underlåtenhet i undantagsfall vara så allvarliga att rättelse måste kunna åstadkommas dessförinnan bör tillsynsmyndigheten kunna återkalla lämnat medgivande innan tillståndstiden löper ut. Dessutom kan förutsättningarna för ett medgivande ha ändrats på ett sätt som inte kunnat förutses vid beviljandet, exempelvis av beredskapskäl eller på grund av Sveriges internationella åtaganden. Tillsynsmyndigheten har möjlighet att återkalla ett beviljat medgivande om sådana synnerliga skäl föreligger. Av bestämmelsens utformning följer att en tillämpning av denna återkallelsegrund endast får ske restriktivt.

37 §

Ändringen behandlas i avsnitt 5.3.

I bestämmelsen anges besvärordningen för beslut som fattas med stöd av lagen. I 33 a § införs en möjlighet för tillsynsmyndigheten att återkalla medgivanden som beviljats enligt 22 och 23 §§ om den berörda parten i något väsentligt avseende inte iakttar de villkor som ställts av tillsyns-

myndigheten eller om annars synnerliga skäl föreligger. Ett sådant beslut skall få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I paragrafen läggs därför 33 a § till i uppräknningen av beslut i frågor som överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prop. 2001/02:169

Ikraftträdande

De lagändringar som hör samman med gasollagring träder i kraft den 1 juli 2002. Från detta datum upphör således den obligatoriska beredskapslagringen av gasol.

De nya bestämmelserna om lagring av lagringsbränsle som uppdras åt någon annan kommer att medföra förberedelsearbete för tillsynsmyndigheten i form av anpassning av riktlinjer och anvisningar, utarbetande av rutiner för rapportering och kontroll etc. Med hänsyn till detta träder bestämmelserna i denna del i kraft först den 1 januari 2003.

Sammanfattning av Statens energimyndighets rapport ”Översyn av beredskapslagstiftningen inom oljeområdet” (endast de delar som avser lagring)

Prop. 2001/02:169
Bilaga 1

Uppdrag åt annan att ombesörja lagringen

Enligt Energimyndighetens bedömning medför kravet att den lagrings-skyldige skall äga sitt eget beredskapslager begränsningar för en rationell och kostnadseffektiv lagerhantering. Nuvarande regler leder också till att det sammanlagt sker en viss ”överlagring” i jämförelse med beredskaps-behoven.

Energimyndigheten föreslår därför att lagringsskyldigheten för alla lagringsskyldiga skall kunna uppfyllas antingen genom eget ägande av lagren eller genom att den lagringsskyldige träffar avtal med annan som ombesörjer lagringen för hans räkning. Vissa villkor, baserade på EU-regler, bör föreskrivas för sådana avtal.

Energimyndigheten föreslår vidare att en årlig prövning bör ske av lämpligheten hos den som skall tillhandahålla beredskapslager för annans räkning samt att man skall ha rätt att infordra lagringsavtal och rätt att kontrollera förekomsten av lagren. Lämplighetsprövningen skall gälla både företag som själva är lagringsskyldiga och sådana som endast är verksamma som lagringsföretag.

Slutligen föreslår Energimyndigheten att den som driver raffinaderi i Sverige skall få utnyttja sitt råolja-lager vid ingående av lagringsavtal med lagringsskyldiga företag.

Lagring av gasol

Energimyndigheten konstaterar att Sverige är det enda land i EU som föreskriver att gasol skall beredskapslagras. Myndigheten anger flera skäl till varför tvångslagring inte längre är motiverad från beredskapssyn-punkt.

Energimyndigheten föreslår därför att gasol inte längre skall vara lagringsbränsle.

Förslag till lag om ändring av lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol

dels att nuvarande 23 § skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 5, 6, 7, 11, 12, 18 a §, 22, 24, 27, 30, 31 och 33 §§ skall ha följande lydelse, samt

dels att i lagen skall införas en ny bestämmelse i 22 a § av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*5 §¹⁰

Beredskapslagringen skall omfatta följande bränslen (lagringsbränslen).

KN-nr	Varuslag
1. 2701 2702 2704	Kolbränslen
2. 2710 00 27 2710 00 29 2710 00 32 2710 00 34 2710 00 36	Motorbensin
3. 2710 00 51 2710 00 55	Flygfotogen och annan fotogen
4. 2710 00 69	Dieselbrännolja och eldningsolja 1
5. 2710 00 74 – 2710 00 78	Övriga eldningsoljor
6. 2711 12 11 – 2711 12 98 2711 13 10 – 2711 13 98	<i>Gasol</i>

¹⁰ Senaste lydelse 1995:921.

5 §

Beredskapslagringen skall omfatta följande bränslen (lagringsbränslen).

KN-nr	Varuslag
1. 2701 2702 2704	Kolbränslen
2. 2710 00 27 2710 00 29 2710 00 32 2710 00 34 2710 00 36	Motorbensin
3. 2710 00 51 2710 00 55	Flygfotogen och annan fotogen
4. 2710 00 69	Dieselbrännolja och eldningsolja 1
5. 2710 00 74 – 2710 00 78	Övriga eldningsoljor

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Denna lag tillämpas inte på

1. kol annat än såvitt avser lagringsskyldighet för värmeverk och kraftvärmeverk enligt 18 a §,
2. bränsle som utvinns inom landet eller som framställs ur råvara som har utvunnits inom landet,
3. bränsle som säljs för utförsel,
4. bränsle som förbrukas för drift av fartyg i utrikes trafik eller som införs i landet på annat transportmedel för detta transportmedels drift,
5. *gasol som används som råvara i petrokemisk industri.*

7 §¹¹

Skyldig att hålla beredskapslager av annat lagringsbränsle än kol under ett lagringsår är den som

1. till landet infört annat lagringsbränsle än kol och under basåret sålt eller förbrukat sådant bränsle,

¹¹ Senaste lydelse 1995:921.

2. drivit oljeraffinaderi inom landet och under basåret sålt annat lagringsbränsle än kol,

3. av lagringsskyldig som avses i 1 eller 2 köpt samt under basåret sålt

- a) *minst 2 500 ton gasol eller*
- b) *minst 50 000 kubikmeter andra lagringsbränslen än kol.*

3. av lagringsskyldig som avses i 1 eller 2 köpt samt under basåret sålt *minst 50 000 kubikmeter andra lagringsbränslen än kol.*

11 §¹²

Lagringsskyldigheten skall fullgöras med bränslen inom de varuslag som de lagringsskyldiga sålt eller förbrukat.

Lagringsskyldigheten skall fullgöras med varor som den lagringsskyldige äger. Den får inte fullgöras med varor som transiteras.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14, 22 och 23 §§.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 och 22 §§.

12 §¹³

Lagringsbränslen skall förvaras inom landet i lageranläggningar, som de lagringsskyldiga förfogar över, på ett från beredskaps- och kontrollsynpunkt tillfredsställande sätt.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 §.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 och 22 §§.

18 a §¹⁴

Den som vid basårets utgång innehar ett värmeverk får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket, om vid anläggningen under basåret förbrukats

- 1. minst 5 000 kubikmeter eldningsolja eller dieselbrännolja,
- 2. minst 4 000 ton gasol,
- 3. minst 8 000 ton kol,
- 4. minst 5 miljoner kubikmeter naturgas eller
- 5. bränsle som anges i 1–4 motsvarande minst 5 000 kubikmeter olja.

- 2. minst 8 000 ton kol,
- 3. minst 5 miljoner kubikmeter naturgas eller
- 4. bränsle som anges i 1–3 motsvarande minst 5 000 kubikmeter olja.

Vid beräkning av förbrukningen av bränslen enligt *första stycket* 5 skall 1 kubikmeter olja anses motsvara 0,8 ton gasol, 1,6 ton kol eller 1 000 kubikmeter naturgas.

Vid beräkning av förbrukningen av bränslen enligt *första stycket* 4 skall 1 kubikmeter olja anses motsvara 1,6 ton kol eller 1 000 kubikmeter naturgas.

¹² Senaste lydelse 1995:921.

¹³ Senaste lydelse 1995:921.

¹⁴ Senaste lydelse 1995:921.

Den som vid basårets utgång innehar ett kraftvärmeverk med en installerad elektrisk effekt av minst 5 megawatt får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket.

Lagringssskyldigheten enligt Lagringsskyldigheten enligt första och tredje stycket skall avse första och tredje stycket skall avse olja, *gasol* eller kolbränslen. olja eller kolbränslen.

Lagringsmängden bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med utgångspunkt i värmeverkets eller kraftvärmeverkets eget beredskapsbehov.

22 §¹⁵

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig, *som till landet inför lagringsbränsle och som säljer oljeprodukter, eller en lagringsskyldig, som driver oljeraffinaderi inom landet och som säljer oljeprodukter*, utan tillstånd i varje särskilt fall uppdrar åt en annan sådan lagringsskyldig att tillfälligt ombesörja lagring av oljeprodukter för hans räkning.

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig utan tillstånd i varje särskilt fall uppdrar åt *den som erhållit medgivande enligt 22 a § att ombesörja lagring för hans räkning.*

Ett medgivande skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

22 a §

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig inom landet ombesörjer lagring av lagringsbränsle för annan lagringsskyldigs räkning. Sådant medgivande får ges även till den som utan att vara lagringsskyldig bedriver oljelagringsverksamhet. För den som inom landet driver oljeraffinaderi får medgivandet innefatta att lagringen sker i form av råolja.

Ett medgivande får tidsbegränsas och skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt. Medgivandet får återkallas om villkoren inte uppfylls.

23 §

Om särskilda skäl föreligger, får tillsynsmyndigheten för visst fall medge att en lagringsskyldig uppdrar åt en annan lagringsskyldig att helt eller delvis

Upphävs genom denna lag.

¹⁵ Senaste lydelse 1995:921.

24 §¹⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge befrielse helt eller delvis från lagringsskyldigheten i visst fall, om den till vilken lagringspliktigt bränsle sålts under ett basår själv blivit lagringskyldig för motsvarande kvantitet bränsle under lagringsåret, eller annars synnerliga skäl föranleder att skyldigheten inte behöver fullgöras vare sig genom egen lagring eller genom lagring hos någon annan *enligt 23 §*.

Ett medgivande får förenas med villkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge befrielse helt eller delvis från lagringsskyldigheten i visst fall, om den till vilken lagringspliktigt bränsle sålts under ett basår själv blivit lagringskyldig för motsvarande kvantitet bränsle under lagringsåret, eller annars synnerliga skäl föranleder att skyldigheten inte behöver fullgöras vare sig genom egen lagring eller genom lagring hos någon annan *enligt 22 §*.

27 §

Den som inte håller fastställt beredskapslager skall till staten erlägga särskild avgift (lagringsavgift).

Lagringsavgift skall erläggas även av den som utan medgivande enligt 22 *eller* 23 § uppdrar åt någon annan att ombesörja lagring eller som förvarar lagrade varor i strid mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 §.

Lagringsavgift skall erläggas även av den som utan medgivande enligt 22 § uppdrar åt någon annan att ombesörja lagring eller som förvarar lagrade varor i strid mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 §.

30 §

Den som är lagringsskyldig skall lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Regeringen får meddela föreskrifter om fullgörandet av uppgiftsskyldigheten.

Den som är lagringsskyldig, *eller den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 22 a §*, skall lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

31 §

Den som har importerat, sålt eller förbrukat lagringsbränsle eller annan lagringspliktig vara skall, även i annat fall än som avses i 30 §, på begäran lämna

Den som har importerat, sålt eller förbrukat lagringsbränsle eller annan lagringspliktig vara, *eller den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt*

¹⁶ Senaste lydelse 1995:921.

tillsynsmyndigheten de uppgifter om importen, försäljningen, förbrukningen och lagret som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

22 a §, skall, även i annat fall än som avses i 30 §, på begäran lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om importen, försäljningen, förbrukningen och lagret som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

33 §

Underlåter en lagringskyldig att

1. hålla beredskapslager av den omfattning eller på det sätt som åligger honom enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen,

2. iaktta villkor som avses i 14 eller 24 § eller

2. iaktta villkor som avses i 14, 22 eller 24 § eller

3. lämna deklaration enligt 16 § eller redovisning enligt 21 §, får tillsynsmyndigheten förelägga honom vid vite att fullgöra sina åligganden.

Tillsynsmyndigheten får också vid vite meddela föreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten enligt 30 eller 31 §§ skall fullgöras eller för att undersökning eller granskning enligt 32 § skall kunna utföras.

Tillsynsmyndigheten får också vid vite meddela *en lagringskyldig, eller den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 22 a §*, föreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten enligt 30 eller 31 §§ skall fullgöras eller för att undersökning eller granskning enligt 32 § skall kunna utföras.

Vitesföreläggande skall delges. Ett utdömt vite får inte förvandlas till fängelse.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. Bestämmelsen i 23 § upphör dock inte att gälla förrän den 31 december 2002.
 3. Bestämmelserna i 11, 12, 22, 22 a, 24, 27, 30, 31 och 33 §§ i deras nya lydelse skall inte börja tillämpas förrän den 1 januari 2003.

Sammanställning av remissyttranden över Statens energimyndighets rapport "Översyn av beredskapslagstiftningen inom oljeområdet" (de delar som avser lagring) och Näringsdepartementets promemoria "Förslag till ändringar av lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol"

Remissinstanserna

Försvarsmakten, Överstyrelsen för civil beredskap, Statens energimyndighet (avseende PM med lagförslag), Affärsverket svenska kraftnät, Svensk Energi, Svenska Petroleum Institutet, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Svenska Gasföreningen och Svenska Kolinstitutet.

Samtliga remissinstanser har avgivit yttranden.

Synpunkter

Uppdrag åt annan att ombesörja beredskapslagring

Samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan tillstyrker förslaget om att det skall bli möjligt för lagringsskyldiga att uppdra åt annan att ombesörja beredskapslagringen. *Energimyndigheten* föreslår att det av lagtexten uttryckligen skall framgå att ett medgivande som lämnas till en lagringsskyldig om att få uppdra lagring åt en lagerhållare skall kunna tidsbegränsas och återkallas om de ställda villkoren inte uppfylls. Vidare föreslås att den som inom landet bedriver raffinaderi skall kunna få genomföra lagring åt annan genom att lagra andra råvaror för tillverknings eller råolja. *Försvarsmakten* anser dels att tillsynsmyndigheten bör ha en strategi för att säkerställa en geografisk spridning på lagerställen för att minska sårbarheten, dels att myndighetens aviserade ökning av omvärldsbevakning på oljeområdet bör säkerställas. *Överstyrelsen för civil beredskap* framför liknande synpunkter och anser det angeläget att den svenska och utländska raffinaderisektorn utgör en viktig bevakningssektor i den ökade omvärldsbevakningen.

Lagring av gasol

Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget om att beredskapslagring av gasol skall upphöra. *Svenska Petroleum Institutet* biträder förslaget eftersom bedömningen görs att kostnads- och harmoniseringskäl väger tyngre än den fråga om konkurrensneutralitet mellan olika energivaror som aktualiseras genom förslaget.

Ikraftträdande

Svenska Petroleum Institutet framhåller, med hänvisning till den långa beredningstid som föregått förslaget, vikten av att förslaget genomförs med ikraftträdande den 1 juli 2002.

Övrigt

Några remissinstanser tar också upp frågor som behandlas i Energi- myndighetens rapport, men som inte berör den föreslagna författnings- ändringen och som därför inte var föremål för remissförfarande i detta sammanhang.

Förslag till lag om ändring av lagen (1984:1049) om
beredskapslagring av olja och kol

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol¹⁷

dels att 23 § skall upphöra att gälla,

dels att 5–7, 11, 12, 18 a, 22, 24, 27, 30, 31, 33 och 37 §§ och rubriken närmast före 22 § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 22 a och 33 a §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*5 §¹⁸

Beredskapslagringen skall omfatta följande bränslen (lagringsbränslen).

KN-nr	Varuslag
1. 2701 2702 2704	Kolbränslen
2. 2710 00 27 2710 00 29 2710 00 32 2710 00 34 2710 00 36	Motorbensin
3. 2710 00 51 2710 00 55	Flygfotogen och annan fotogen
4. 2710 00 69	Dieselbrännolja och eldningsolja 1
5. 2710 00 74 – 2710 00 78	Övriga eldningsoljor
6. 2711 12 11 – 2711 12 98 2711 13 10 – 2711 13 98	<i>Gasol</i>

Föreslagen lydelse

¹⁷ Senaste lydelse av 23 § 1984:1049.

¹⁸ Senaste lydelse 1995:921.

5 §

Beredskapslagringen skall omfatta följande bränslen (lagringsbränslen).

KN-nr	Varuslag
1. 2701 2702 2704	Kolbränslen
2. 2710 00 27 2710 00 29 2710 00 32 2710 00 34 2710 00 36	Motorbensin
3. 2710 00 51 2710 00 55	Flygfoto­gen och annan foto­gen
4. 2710 00 69	Dieselbrännolja och eldningsolja 1
5. 2710 00 74 – 2710 00 78	Övriga eldningsoljor

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹⁹

Denna lag tillämpas inte på

1. kol annat än såvitt avser lagringsskyldighet för värmeverk och kraftvärmeverk enligt 18 a §,
2. bränsle som utvinns inom landet eller som framställs ur råvara som har utvunnits inom landet,
3. bränsle som säljs för utförsel,
4. bränsle som förbrukas för drift av fartyg i utrikes trafik eller som införs i landet på annat transportmedel för detta transportmedels drift,
5. *gasol som används som råvara i petrokemisk industri.*

7 §²⁰

Skyldig att hålla beredskapslager av annat lagringsbränsle än kol under ett lagringsår är den som

1. till landet infört annat lagringsbränsle än kol och under basåret sålt eller förbrukat sådant bränsle,
2. drivit oljeraffinaderi inom landet och under basåret sålt annat lagringsbränsle än kol,

¹⁹ Ändringen innebär att punkt 5 upphävs.

²⁰ Senaste lydelse 1995:921.

3. av lagringsskyldig som avses i 1 eller 2 köpt samt under basåret sålt

- a) *minst 2 500 ton gasol eller*
- b) *minst 50 000 kubikmeter andra lagringsbränslen än kol.*

3. av lagringsskyldig som avses i 1 eller 2 köpt samt under basåret sålt *minst 50 000 kubikmeter andra lagringsbränslen än kol.*

11 §²¹

Lagringsskyldigheten skall fullgöras med bränslen inom de varuslag som de lagringsskyldiga sålt eller förbrukat.

Lagringsskyldigheten skall fullgöras med varor som den lagringsskyldige äger. Den får inte fullgöras med varor som transiteras.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14, 22 och 23 §§.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 och 22 §§.

12 §²²

Lagringsbränslen skall förvaras inom landet i lageranläggningar, som de lagringsskyldiga förfogar över, på ett från beredskaps- och kontrollsynpunkt tillfredsställande sätt.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 §.

Om undantag från denna paragraf finns bestämmelser i 14 och 22 §§.

18 a §²³

Den som vid basårets utgång innehar ett värmeverk får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket, om vid anläggningen under basåret förbrukats

1. minst 5 000 kubikmeter eldningsolja eller dieselbrännolja,
2. *minst 4 000 ton gasol,*
3. minst 8 000 ton kol,
4. minst 5 miljoner kubikmeter naturgas eller
5. bränsle som anges i 1–4 motsvarande minst 5 000 kubikmeter olja.

2. minst 8 000 ton kol,
3. minst 5 miljoner kubikmeter naturgas eller
4. bränsle som anges i 1–3 motsvarande minst 5 000 kubikmeter olja.

Vid beräkning av förbrukningen av bränslen enligt *första stycket* 5 skall 1 kubikmeter olja anses motsvara 0,8 ton gasol, 1,6 ton kol eller 1 000 kubikmeter naturgas.

Vid beräkning av förbrukningen av bränslen *enligt första stycket* 4 skall 1 kubikmeter olja anses motsvara 1,6 ton kol eller 1 000 kubikmeter naturgas.

Den som vid basårets utgång innehar ett kraftvärmeverk med en installerad elektrisk effekt av minst 5 megawatt får av regeringen eller

²¹ Senaste lydelse 1995:921.

²² Senaste lydelse 1995:921.

²³ Senaste lydelse 1995:921.

den myndighet som regeringen bestämmer åläggas att under lagringsåret hålla i lager sådant bränsle som behövs för att driva verket.

Prop. 2001/02:169
Bilaga 4

Lagringskyldigheten enligt Lagringskyldigheten enligt första och tredje stycket skall avse första och tredje stycket skall avse olja, *gasol* eller kolbränslen. olja eller kolbränslen.

Lagringsmängden bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med utgångspunkt i värmeverkets eller kraftvärmeverkets eget beredskapsbehov.

Lagring ombesörjd av annan lagringsskyldig *Lagring ombesörjd av annan lagringsskyldig*

22 §²⁴

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig, *som till landet inför lagringsbränsle och som säljer oljeprodukter, eller en lagringsskyldig, som driver oljeraffinaderi inom landet och som säljer oljeprodukter*, utan tillstånd i varje särskilt fall uppdrar åt *en annan sådan lagringsskyldig att tillfälligt ombesörja lagring av oljeprodukter för hans räkning.*

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig utan tillstånd i varje särskilt fall uppdrar åt *den som fått medgivande enligt 22 a § att ombesörja lagring för hans räkning.*

Ett medgivande får tidsbegränsas och skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

22 a §

Tillsynsmyndigheten får medge att en lagringsskyldig inom landet ombesörjer lagring av lagringsbränsle för en annan lagringsskyldigs räkning. Sådant medgivande får ges även till den som utan att vara lagringsskyldig bedriver oljelagringsverksamhet. För den som inom landet driver oljeraffinaderi får medgivandet innefatta att lagringen sker i form av råolja, andra råvaror för tillverkningen eller halvfabrikat.

Ett medgivande får tidsbegränsas och skall förenas med de villkor som behövs från beredskaps- och kontrollsynpunkt.

24 §²⁵

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge befrielse helt eller delvis

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge befrielse helt eller delvis

²⁴ Senaste lydelse 1995:921.

²⁵ Senaste lydelse 1995:921.

från lagringsskyldigheten i visst fall, om den till vilken lagringspliktigt bränsle sålts under ett basår själv blivit lagringsskyldig för motsvarande kvantitet bränsle under lagringsåret, eller annars synnerliga skäl föranleder att skyldigheten inte behöver fullgöras vare sig genom egen lagring eller genom lagring *hos någon annan enligt 23 §*.

Ett medgivande får förenas med villkor.

från lagringsskyldigheten i visst fall, om den till vilken lagringspliktigt bränsle sålts under ett basår själv blivit lagringsskyldig för motsvarande kvantitet bränsle under lagringsåret, eller annars synnerliga skäl föranleder att skyldigheten inte behöver fullgöras vare sig genom egen lagring eller genom lagring *som uppdras åt någon annan enligt 22 §*.

27 §

Den som inte håller fastställt beredskapslager skall till staten erlägga särskild avgift (lagringsavgift).

Lagringsavgift skall erläggas även av den som utan medgivande enligt 22 *eller* 23 § uppdrar åt någon annan att ombesörja lagring eller som förvarar lagrade varor i strid mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 §.

Lagringsavgift skall erläggas även av den som utan medgivande enligt 22 § uppdrar åt någon annan att ombesörja lagring eller som förvarar lagrade varor i strid mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 §.

30 §

Den som är lagringsskyldig skall lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Den som är lagringsskyldig, *eller den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 22 a §*, skall lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Regeringen får meddela föreskrifter om fullgörandet av uppgiftsskyldigheten.

31 §

Den som har *importerat*, sålt eller förbrukat lagringsbränsle eller annan lagringspliktig vara skall, även i annat fall än som avses i 30 §, på begäran lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om *importen*, försäljningen, förbrukningen och lagret som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Den som har *till landet infört*, sålt eller förbrukat lagringsbränsle eller annan lagringspliktig vara, *eller den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 22 a §*, skall, även i annat fall än som avses i 30 §, på begäran lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om *införseln*, försäljningen, förbrukningen och lagret som behövs för tillsynen av att lagen och med stöd av lagen meddelade föreskrifter efterlevs.

Underlåter en lagringsskyldig att

1. hålla beredskapslager av den omfattning eller på det sätt som åligger honom enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen,

2. iaktta villkor som avses i 14 eller 24 § eller

3. lämna deklARATION enligt 16 § eller redovisning enligt 21 §, får tillsynsmyndigheten förelägga honom vid vite att fullgöra sina åligganden.

Tillsynsmyndigheten får också vid vite meddela föreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten enligt 30 eller 31 §§ skall fullgöras eller för att undersökning eller granskning enligt 32 § skall kunna utföras.

Tillsynsmyndigheten får också vid vite meddela *en lagringsskyldig, eller den som ombesörjer lagring med stöd av medgivande enligt 22 a §*, föreläggande som behövs för att uppgiftsskyldigheten enligt 30 eller 31 §§ skall fullgöras eller för att undersökning eller granskning enligt 32 § skall kunna utföras.

Vitesföreläggande skall delges. Ett utdömt vite får inte förvandlas till fängelse.

33 a §

Tillsynsmyndigheten får återkalla ett medgivande som lämnats enligt 22 eller 22 a §§ om den som fått medgivandet i något väsentligt avseende inte iakttar villkor som ställts av myndigheten eller det annars finns synnerliga skäl.

37 §²⁶

Tillsynsmyndighetens beslut i frågor som avses i 17, 29 och 33 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Tillsynsmyndighetens beslut i frågor som avses i 17, 29, 33 och 33 a §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I övrigt överklagas tillsynsmyndighetens beslut till regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

2. Bestämmelsen i 23 § upphör dock inte att gälla förrän den 1 januari 2003.

3. Bestämmelserna i 11, 12, 22, 22 a, 24, 27, 30, 31, 33, 33 a och 37 §§ i sin nya lydelse skall inte börja tillämpas förrän den 1 januari 2003.

²⁶ Senaste lydelse 1995:921.

Lagrådets yttrande

Prop. 2001/02:169
Bilaga 5

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2002-02-27

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, regeringsrådet Marianne Eliason, justitierådet Severin Blomstrand.

Enligt en lagrådsremiss den 21 februari 2002 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Maria Braun.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson, Sommestad

Föredragande: statsrådet Rosengren

Regeringen beslutar proposition 2001/02:169 Ändringar i lagen om beredskapslagring av olja och kol